

Inleiding Minister Hirsch Ballin over Naturalisatie bij Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties in de Suze Groenewegzaal van de Tweede Kamer op 27 juni 2007

Dames en heren,

Ik zal vanochtend met u spreken over naturalisatie, d.w.z. de verwerving van het Nederlanderschap. Een actueel onderwerp, want door de migratiebewegingen van de afgelopen decennia wordt de vraag steeds belangrijker wie nu Nederlander mogen worden en aan welke eisen voldaan moet zijn. Dit heeft zijn neerslag gevonden in een aantal wetten die als baanbrekend worden beschouwd, zowel door onszelf, als door andere landen. Dan doel ik met name op de inburgeringswetten binnen- en buitenland, die wij in Nederland hebben geïntroduceerd.

Ook in de Nederlandse Antillen en Aruba is naturalisatie een belangrijk onderwerp. In 1954 is de principiële keuze gemaakt voor één ongedeeld staatsburgerschap van het gehele Koninkrijk, het Nederlanderschap. Mensen kunnen dan ook in dat deel van het Koninkrijk ook het Nederlanderschap verkrijgen, en dat heeft in de afgelopen jaren voor een aantal vragen gezorgd over de te volgen procedure. Daarnaast zijn er vragen gerezen over welke taal men dient te kunnen spreken en hoe de naturalisatie op de Antillen precies plaats dient te vinden.

Ik zal een aantal van deze vragen met u bespreken en in het bijzonder wil ik ingaan op de volgende onderwerpen:

1. knelpunten binnen de naturalisatieprocedure en de duur daarvan
2. de naturalisatieceremonie en
3. de taaleis in de Nederlandse Antillen en Aruba.

Daarbij ontkom ik er niet aan om enige technische details te behandelen, en een aantal kritische kanttekeningen te plaatsen. Maar ik neem aan dat dit beide voor een goed ingelicht en professioneel publiek als hier vandaag aanwezig geen probleem moet zijn.

U gaat, ik dacht morgen, naar de Immigratie- en Naturalisatiedienst in Rijswijk. Ik wens u alvast een nuttig en aangenaam werkbezoek en hoop dat mijn betoog u zal helpen om daar ook enige technische en kritische vragen te stellen.

1. Duur van de naturalisatieverzoeken ingediend in de Nederlandse Antillen en Aruba en overige knelpunten

Dan zal ik beginnen met de knelpunten binnen de naturalisatieprocedure; daarvan wil ik er drie noemen.

Ik ga ervan uit dat u in hoofdlijnen bekend bent met de procedure die een naturalisatieverzoek doorloopt. Zo niet, dan is er een handout ter beschikking waarop de procedure is beschreven. U kunt de handout na afloop ook meenemen.

[Eventueel pauzeren zodat hand-out uitgedeeld kan worden.]

Als eerste knelpunt noem ik hier de duur van het naturalisatietraject in de praktijk. Het tijdsverloop tussen de indiening van het verzoek en het moment waarop de verzoeker zijn

beslissing ontvangt, is soms erg lang¹. In 2006 bleek een gemiddelde verzoeker in de Nederlandse Antillen, maar ook in Aruba, vier jaar na indiening van zijn verzoek een beslissing te ontvangen. Dezelfde verzoeker, maar dan woonachtig in Nederland wacht een half jaar op de beslissing. Nu onderken ik dat er mede door de geografische afstand altijd wel een langere duur aan naturalisatieverzoeken vanuit de Nederlandse Antillen en Aruba verbonden zal zijn. Maar het is onaanvaardbaar als het daarbij gaat om jaren.

Nu hoeft een lange duur niet noodzakelijk te betekenen dat de wettelijke beslistermijn is overschreden. Maar hoe zit dat met die wettelijke termijn? De wet is daarin helder: de beslistermijn begint te lopen 'op het moment dat de verzoeker aan zijn verplichtingen heeft voldaan'. Derhalve op het moment dat betrokkene alle documenten heeft ingeleverd die hij moet inleveren én het verzoek heeft betaald. Dit hoeft niet altijd gelijktijdig te zijn met de datum waarop het naturalisatieverzoek is ingediend. Pas daarna is de overheid aan zet om de ambtshalve stukken bij het dossier te voegen [en een beslissing te nemen]. Zij moet dat op efficiënte wijze doen. En daar is ruimte voor verbetering.

Mijns inziens blijkt hieruit in ieder geval hoe belangrijk het is om een naturalisatieverzoek pas in ontvangst te nemen als de verzoeker alle documenten die hij moet inleveren bij zich heeft, en het niet eerder in te laten dienen. Zonder in de details te willen afdalen, denk ik dan met name aan zaken als een buitenlandse geboorteakte, die voorzien moet zijn van legalisatie of van een apostillestempel. Of, niet te vergeten: het Certificaat naturalisatietoets of een vervangend schooldiploma.

Het tweede knelpunt dat ik wil aansnijden betreft een nogal technisch onderwerp: de identiteitsvaststelling van de verzoeker. Deze geschiedt in beginsel door overlegging van de geboorteakte. Dit zijn regelmatig van buiten het Koninkrijk afkomstige geboorteakten. Wanneer zo iemand bij inschrijving in de gemeentelijke administratie of in het bevolkingsregister een geboorteakte heeft overgelegd dan hoeft dat niet een tweede maal bij het indienen van het naturalisatieverzoek. Maar in veel gevallen moet dat dus wél, omdat geen sprake is geweest van een eerdere overlegging van de gelegaliseerde geboorteakte. En dat kan voor problemen zorgen. Want, zoals u wellicht weet, zijn er landen waar voor de geboorteregistratie andere maatstaven gelden dan binnen het Koninkrijk. Zogenaamde 'retardieve' geboorteaangifte is bijvoorbeeld in de Dominicaanse Republiek een mogelijkheid. Dit houdt in dat jaren na de geboorte de aangifte ervan kan plaatsvinden. In dergelijke gevallen is juistheid van de gegevens haast niet na te gaan. Bij de beslissing in Nederland op het naturalisatieverzoek worden Dominicaanse geboorteakten dan ook altijd op falsificatie onderzocht door een speciale eenheid gespecialiseerd in documentenfraude.

Als derde en laatste knelpunt noem ik een reeds lang bekend knelpunt in de naturalisatieprocedure: de onvolledige administratie van verblijfsrechtelijke vergunningen. Sinds april 2003 stelt de Rijkswet op het Nederlanderschap als voorwaarde voor naturalisatie dat het verblijf voor een onafgebroken periode legaal is geweest. Door het niet optimaal functioneren van de vreemdelingendiensten in de Nederlandse Antillen en Aruba in het verleden kunnen sommige verzoekers niet aantonen dat zij altijd legaal verblijf hebben gehad. NAVAS, het vreemdelingsysteem in de Nederlandse Antillen en op Aruba is verouderd, wordt niet meer onderhouden en niet correct ingevuld. De vreemdelingenrechtelijke instanties functioneren traag. Als gevolg hiervan sluiten de achtereenvolgende verblijfsvergunningen

¹ Zoals aangegeven in de brief die namens de Rijksministerraad is gestuurd als reactie op de slotverklaring van de vorige bijeenkomst, kan de beschikbare informatie slechts indicatieve aanwijzingen geven over de duur van het naturalisatietraject. Het gaat hier om gemiddelden.

niet op elkaar aan, en is administratief een periode van illegaal verblijf ontstaan. Dit leidt weer tot het volgende.

Van de in 2006 en 2007 vanuit Aruba ontvangen naturalisatieverzoeken wordt een groot deel afgewezen omdat de betrokkene niet aaneensluitend over een verblijfsvergunning heeft beschikt. Ik beraad mij er momenteel op hoe hiermee om te gaan, in gevallen waarin het niet aan de vreemdeling is te wijten, maar aan het functioneren van de overheid.

Dames en heren,

Ik hoop van harte dat we samen tot oplossingen zullen komen voor deze knelpunten en hoor zodadelijk graag uw gedachten hierover. Maar eerst wil ik nog ingaan op de andere punten: de naturalisatieceremonie en de taal. Te beginnen de naturalisatieceremonie.

2 Invoering naturalisatieceremonie in NA/A

De verkrijging van het Nederlanderschap mag natuurlijk niet ongemerkt voorbij gaan. Dus niets mooiers dan deze te laten beginnen met een feestelijk evenement. De naturalisatieceremonie is een bijeenkomst waarbij enigszins plechtig, maar toch vooral feestelijk wordt stilgestaan bij de verkrijging van het Nederlanderschap.

Deze ceremonie heeft al een korte geschiedenis. Vanaf 1 april 2003 mocht een overheidsorgaan, bijvoorbeeld de burgemeester, op vrijwillige basis een bijeenkomst organiseren voor degene die net door naturalisatie Nederlander waren geworden. Dit soort bijeenkomsten zijn een beetje afgekeken van de Angelsaksische landen, zoals Amerika, Canada of Australië, waar dit een groot succes is. Ook in de Nederlandse Antillen en op Aruba werd in 2003 die mogelijkheid geopend.

Gaandeweg werd in Nederland deze vrijwilligheid iets te vrijblijvend gevonden en ontstond het idee om op minstens één dag in het jaar bij iedere gemeente in Nederland een dergelijke ceremonie te laten houden. De manier waarop werd overgelaten aan de gemeenten zelf. Maar de bedoeling is dat de bijeenkomst enige allure heeft en de nieuwe staatsburger het ervaart als een positief welkom, voor zichzelf en eventueel zijn familie.

Op dit moment kent Nederland een systeem waarin gemeenten met een regelmaat van ongeveer 6 of 8 weken een ceremonie moeten houden. Daar verschijnen dan alle vreemdelingen die de Nederlandse nationaliteit krijgen. En dat is dan ook meteen het rechtsmoment waarop men daadwerkelijk in het bezit komt van het Nederlanderschap. Na afloop is er een feestelijke receptie.

Na een aanvankelijke terughoudendheid bij gemeenten is er momenteel sprake van meer enthousiasme. Men heeft moeten wennen aan de organisatie en de daarbij komende administratie en registraties. Maar de verkrijging van het Nederlanderschap is voor de ontvanger wél leuker geworden dan vroeger, toen er slechts een brief in de bus viel en verder niets. De meeste gemeenten waarderen het juist dat zij voor hun burgers zo'n bijeenkomst kunnen houden.

Inmiddels is de idee van de grond gekomen om in het hele land op één dag overal ceremonies

te hebben. Gekozen is voor 24 augustus. Voor die datum is gekozen omdat toen in 1815 de Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden is afgekondigd.

Het is de bedoeling om voor 2008 deze ceremonie ook te introduceren in de Nederlandse Antillen en Aruba. Maar dat hangt samen én kan niet eerder dan nadat het geautomatiseerde bestand van de Nederlandse Immigratie- en Naturalisatiedienst is aangepast. Overigens hoeft de datum niet per sé op 24 augustus te zijn. Denkbaar is bijvoorbeeld te kiezen voor 15 december: Koninkrijksdag. Of voor Aruba bijvoorbeeld 18 maart, de nationale feestdag. Graag hoor ik van u hoe u hier zelf tegenaan kijkt.

3 Coalitieakkoord m.b.t. taaleis in de Nederlandse Antillen en Aruba

Dan, dames en heren, de taaleis. Het coalitieakkoord voorziet erin dat het Nederlands zal worden ingevoerd als verplichte naturalisatietaal. Daarom zal ik binnenkort aan de regeringen van de Nederlandse Antillen en Aruba voorstellen de procedure daartoe te starten.

Wij weten allemaal dat in de meeste gevallen in de Nederlandse Antillen en Aruba de naturalisandi hun opnemings in de desbetreffende samenleving, de inburgering dus, laten toetsen in het Papiaments of het Engels en niet in het Nederlands.

Een nader punt van bespreking is daarbij de mogelijkheid om naast de voorwaarde om het Nederlands te beheersen van naturalisandi te verlangen dat zij ook het Papiaments of Engels beheersen. Een ander punt van nadere gedachtevorming betreft de vraag in welke mate het Nederlands dient te worden beheerst. Mogelijk kunnen we daarover straks met elkaar in debat.

Dames en heren, ik kom aan het eind van mijn betoog. Maar er is nog één beleidsontwikkeling die ik u in dit verband niet wil onthouden. En dat is de zogenaamde 'verklaring van verbondenheid'. Er is momenteel een wetsontwerp aanhangig dat beoogt om tijdens de naturalisatieceremonie de betrokkene een verklaring te laten afleggen. Daarin spreekt hij of zij de verbondenheid uit met ons Koninkrijk, ten gevolge van de verkrijging van de nationaliteit. De plenaire behandeling van het wetsontwerp is voorzien voor september 2007.

De voorgestelde tekst luidt: 'Ik verklaar dat ik de Nederlandse rechtsorde respecteer en beloof de plichten die het staatsburgerschap met zich meebrengt getrouw te vervullen.'

En daar voegt degene die de verklaring aflegt eventueel aan toe: 'Zo waarlijk helpe mij God almachtig'. Aan deze laatste woorden heb ik natuurlijk weinig toe te voegen.

Dames en heren,

Ik heb met u gesproken over de knelpunten in het naturalisatietraject, de naturalisatieceremonie en de taaleis van het Nederlands. Genoeg stof om met elkaar over van gedachten te wisselen. Ik hoop van harte dat wij hierbij concrete oplossingen kunnen vinden en vooral, dat dit onze onderlinge relaties zal versterken. We maken immers allen deel uit van het staatsverband van het Koninkrijk der Nederlanden, met één staatsburgerschap, het Nederlanderschap.

Dank u voor uw aandacht.